

## Rizika špatného nakládání s medikamenty

13.3.2016 ČRo Region, Vysočina str. 01 11:35 Narovinu

Daniel ZACH, moderátor

-----  
Nespotřebované zbytky i celá balení léků přijdou nazmar. Hlavně senioři a mladé rodiny je nakupují do zásoby. Jen zřídka potom kontrolují datum expirace. Každý pátý Čech přebytečné tablety, kapky a masti vyhodí mezi běžné odpadky, nebo spláchne do záchodové mísy. Téma pro dnešní pořad Narovinu. Od mikrofonu Českého rozhlasu Region vás u něj vítá Daniel Zach. Jestli doma schraňujete nepotřebné nebo prošlé léky, patříte mezi 40 % Čechů, kteří buď zbytečně moc nakupují léky bez předpisu, nebo jim zbývají ty předepsané. Takové léky nepatří do popelnice, ale do speciální nádoby. Má ji každá lékárna, která od vás bezplatně medikamenty převezme a zlikviduje. Kolegyně Olga Štrejbarová zamířila do té v jihlavské nemocnici.

Helena KUBÍNOVÁ, doktorka

-----  
Teď tam momentálně ...

Olga ŠTREJBAROVÁ, redaktorka

-----  
Toho moc není.

Helena KUBÍNOVÁ, doktorka

-----  
Toho moc není, protože to musí pravidelně sanitářka odnášet. My máme ještě potom velkou popelnici.

Olga ŠTREJBAROVÁ, redaktorka

-----  
Říká doktorka Helena Kubínová nad krabicí, která teda ... /nesrozumitelné/

Helena KUBÍNOVÁ, doktorka

-----  
Ten obsah, léky od pacientů jsou vlastně likvidovány na náklady kraje ve spalovně za podmínek, které neznečišťují životní prostředí.

Olga ŠTREJBAROVÁ, redaktorka

-----  
A jdeme se podívat mezi pacienty jihlavské nemocnice.

pacientka jihlavské nemocnice

-----  
S manželem máme léků poměrně hodně, jak už jsme starší a když tak to nosím sem do lékárny, že mně to vezmou, nebo když jdu k obvodnímu lékaři a není to načatý, on si to vezme a odevzdá to. Přehled o tom mám, tak tam těch léků nazbyt nemám a sobě beru nejnnutnější, co je potřeba.

Olga ŠTREJBAROVÁ, redaktorka

-----  
Vy třeba kontrolujete lékárníčku, nebo to necháváte na ženě, nebo řešíte ...?

pacient jihlavské nemocnice  
-----

Na ženě určitě a léky nepoužívám.

Olga ŠTREJBAROVÁ, redaktorka  
-----

Jdete z lékárny, to vám nevěřím.

pacient jihlavské nemocnice  
-----

To mám akorát na spaní.

pacientka jihlavské nemocnice  
-----

Jako jednou za čas je proberu a vracím je do lékárny, když třeba je měsíc prošlý, já nevím, nějakéj prášek, tak to ještě zas není tolik.

Helena KUBÍNOVÁ, doktorka  
-----

Některé léky jsou velmi nebezpečné, když se použijí po ukončení použitelnosti. Když si vezmete třeba nějakéj přípravek s vápníkem, tak ten vápník se v uvozovkách nemůže moc "zkazit", ale jsou třeba antibiotika, kde opravdu vznikají velice toxické látky, které můžou ohrozit vlastně toho pacienta.

Olga ŠTREJBAROVÁ, redaktorka  
-----

Varuje doktorka Helena Kubínová. Léky bychom neměli skladovat ve vlhku, tedy určitě ne v koupelně. Celá řada léčiv je citlivá na působení světla, můžou pak poškodit náš organismus. Léky nemícháme s ostatními a vždy ponecháváme v původním vnějším obalu.

Helena KUBÍNOVÁ, doktorka  
-----

Pacient si určitě musí rozmyslet, jak dlouho ta léčba může trvat a někdy, když si koupí menší balení, které je sice dražší, ale on ho nevyhodí, spotřebuje celý, tak vlastně ušetří.

Olga ŠTREJBAROVÁ, redaktorka  
-----

Dodává lékařka Kubínová. Podle údajů Státního ústavu pro kontrolu léčiv nám doma nejčastěji zůstávají nepoužívané léky, když měníme medikaci. Tento důvod uvedla při průzkumu polovina lidí. Třetina tvrdila, že má lék doma do zásoby, pětina osob ho přestala užívat kvůli nežádoucím účinkům. Olga Štrejbarová, Český rozhlas.

Daniel ZACH, moderátor  
-----

O rizicích špatného nakládání s medikamenty budeme hovořit se Zdeňkem Blahutou, ředitelem Státního ústavu pro kontrolu léčiv. Plná lékárníčka přípravků takzvaně do foroty, po expiraci do odpadků. Část Čechů a Češek si stále nenavykla vracet nepoužité medikamenty dolékárny, kde je musí bezplatně přijmout. O vyhazování léků v pořadu Narovinu teď mluvíme teď s ředitelem Státního ústavu pro kontrolu léčiv Zdeňkem Blahutou. Pěkný den, pane Blahuto.

Zdeněk BLAHUTA, ředitel Státního ústavu pro kontrolu léčiv  
-----

Dobrý den vám i vašim posluchačům.

Daniel ZACH, moderátor

Váš úřad si dělal průzkum pro využívání léků v minulém roce. Kolik lidí je podle tohoto průzkumu vyhazuje do popelnice kontejnerů nebo třeba spláchne do záchodové mísy?

Zdeněk BLAHUTA, ředitel Státního ústavu pro kontrolu léčiv

Z našeho posledního průzkumu vyplývá, že tímto způsobem zachází s léky asi 18 % lidí. Ačkoli ta necelá jedna pětina se zdá jako docela dost, tak na druhou stranu je potřeba říci, že to číslo se naštěstí postupně snižuje, protože ještě před třemi lety, to znamená v roce 2012, to bylo více než 23 % lidí.

Daniel ZACH, moderátor

Můžete třeba i na základě toho odhadnout, kolik léků a za kolik peněz takhle skončí?

Zdeněk BLAHUTA, ředitel Státního ústavu pro kontrolu léčiv

Ono se to velice těžce vyčísluje a počítá, protože jedna věc je likvidace nepoužitelných léčiv, na kterou kraje, které jsou za ně zodpovědny, vynaloží ročně řádově kolem osmi milionů korun. Druhá věc je potom to, že řada takto vyhozených léčivých přípravků byla původně hrazena, a to ať již částečně nebo plně z veřejného zdravotního pojištění. Potom samozřejmě záleží na tom, zda se vyhodí celá krabička či blistr s posledními dvěmi tabletkami, ale vždy se to bude prostředků vynaložených z veřejného zdravotního pojištění nějak týkat. Pokud tedy budeme hovořit o finanční hodnotě všech léků, které se ročně vrátí zpět do lékáren, pohybujeme se v částce přesahující miliardu korun. To je ta, kterou máme takzvaně na základě toho našeho výzkumu pod kontrolou. Odhadem se dá říci, že asi polovina k tomu představují léky vyhozené do popelnic, takže se bavíme celkem kolem jedné a půl miliardy korun.

Daniel ZACH, moderátor

A to znamená, kolem té půl miliardy odhadem opravdu končí každý rok v popelnici?

Zdeněk BLAHUTA, ředitel Státního ústavu pro kontrolu léčiv

Ano.

Daniel ZACH, moderátor

Léky patří mezi nebezpečný odpad. Jaká jsou rizika toho, že je lidé vyhodí nebo spláchnou do záchodu?

Zdeněk BLAHUTA, ředitel Státního ústavu pro kontrolu léčiv

Pokud někdo nepoužitelné léčivé přípravky vyhodí společně s běžným odpadem, tak hrozí prosakování do půdy a do spodních vod, to znamená, kontaminace spodních vod, stejný problém vzniká při spláchnutí léčivých přípravků a nepoužitelných léků, například do záchodu, kdy se dostávají do vody. Samozřejmě platí, že zbytky léků ve vodě jsou v podstatě neměřitelné, na zdraví člověka by neměly mít žádný dopad. Jenomže spotřeba léků rok od roku roste. Vzhledem k demografickému vývoji tomu bude tak i v dalším období a časem tedy může jít opravdu o reálný problém - ta kumulace, o které jsem hovořil. Jako větší riziko však vidíme to, že lidé léky, které mají doma, nesprávně skladují, nebo užívají léky prošlé. To už má přímý negativní vliv na zdraví člověka a

to je také jedním z těch bodů naší kampaně "Léky do koše nepatří".

Daniel ZACH, moderátor

-----  
Dostali jste tedy otázku nebo odpověď na otázku, proč lidé schraňují léky, které nepotřebují a jakému se třeba u těch nejběžnějších vystavují riziku, pokud je nevhodně skladují, anebo si je třeba vezmou po expiraci?

Zdeněk BLAHUTA, ředitel Státního ústavu pro kontrolu léčiv

-----  
No, my to, my ty konkrétní důvody samoz..., bohužel tedy neznáme. Domníváme se, že řada lidí je k této problematice lhostejná a je pro ně pohodlnější si ten lék doma ponechat. Pak také existují lidé, kteří lék doma schraňují s tím, že by eventuelně buď v bližší nebo vzdálenější budoucnosti mohli ještě použít. No a to je samozřejmě špatně. Pokud tedy někdo užije léčivý přípravek, u kterého již vypršela ta doba použitelnosti, nebo který byl nesprávně skladován, nejsou u něj zaručeny základní parametry - jakostí, bezpečností a účinností. A takový lék může způsobit poměrně závažné nežádoucí účinky různého charakteru, různého rozsahu a intenzity. Nákup léků takzvaně do zásoby uvedla v tom posledním výzkumu prakticky třetina všech dotázaných. A to nejde tedy v tom případě jenom o seniory, ale jde tam například i o mladé domácnosti. Především tam, kde jsou například malé děti, se takto často postupuje a docela z pochopitelných důvodů. Na druhou stranu je třeba se před každým nákupem léčivého přípravku zamyslet, zamyslet se nad tím, zda ten lék opravdu použijeme, jestli si máme koupit, nebo nechat předepsat velké nebo menší balení. Zároveň je třeba zkontrolovat, jestli daný lék doma nemáme, například pro ..., pod jiným obchodním názvem. Velice často se totiž stává, že lidé užívají dva totožné léky, tedy mám namysli se stejnou účinnou látkou.

Daniel ZACH, moderátor

-----  
A nevhodně zakoupená velká balení, o kterých jste také mluvil, je v tomhle ohledu, jsou v tomhle ohledu nějak výrobci léčiv regulováni, jak, v jakých baleních mají třeba nabízet dané přípravky?

Zdeněk BLAHUTA, ředitel Státního ústavu pro kontrolu léčiv

-----  
Ne, nikoli, není tomu tak. Na základě, na základě platných zákonů platí, že si držitelé rozhodnutí o registraci při registračním procesu řeší i optimalizace velikostí, velikostí svých balení. Na základě nabídky a poptávky, na základě souhrnu informací o přípravku, který je, kde je především upřednostňován u předepisovaných léčivých přípravků délka trvání příslušné terapie.

Daniel ZACH, moderátor

-----  
Říká ředitel Státního ústavu pro kontrolu léčiv Zdeněk Blahuta. Děkuji vám za rozhovor a na slyšenou.

Zdeněk BLAHUTA, ředitel Státního ústavu pro kontrolu léčiv

-----  
Přeji hezký víkend, na shledanou.

Daniel ZACH, moderátor

-----  
Jak velká balení prodávají farmaceutické firmy v Česku a informují lidi, aby neplýtvali léky, nebo jim to je jedno? Ptát se budeme už za chvíli. Jedním z největších výrobců léků v Česku je Zentiva. Ve spojení jsme s mluvčím Filipem Hrubým. Já vás zdravím, pane Hrubý.

Filip HRUBÝ, mluvčí, Zentiva

Dobrý den.

Daniel ZACH, moderátor

-----  
Monitoruje Zentiva, jakožto výrobce, nějak počet vyhozených léků?

Filip HRUBÝ, mluvčí, Zentiva

-----  
V České republice neexistuje orgán, který by dokázal efektivně sledovat, jak vlastně lidé nakládají s prošlými léky. Jako výrobce léků se ale snažíme samozřejmě vzdělávat veřejnost, aby prošlé léky vracela do lékáren. Na vzdělávacích kampaních také úzce spolupracujeme se Státním ústavem pro kontrolu léčiv.

Daniel ZACH, moderátor

-----  
Jakým způsobem informujete pacienty, aby nevyhazovali použité tablety a další přípravky do běžného odpadu?

Filip HRUBÝ, mluvčí, Zentiva

-----  
V roce 2014 to bylo naposledy, kdy jsme realizovali velkou celostátní komunikační kampaň zaměřenou právě na edukaci veřejnosti v oblasti správného nakládání s prošlými léky. Na základě našich výzkumů jsme tehdy zjistili, že dokonce každý druhý obyvatel České republiky neví, že má prošlé léky odevzdat v lékárně a také, že polovina populace nesleduje expirační dobu u léků. V blízké době se chystáme tento výzkum a i kampaň zopakovat, abychom zjistili, zda v chování obyvatel došlo k nějakému posunu. Ale na základě zkušeností z jiných vzdělávacích kampaní je zřejmé, že lidé své zažitě vzorce chování mění velmi pomalu.

Daniel ZACH, moderátor

-----  
Ředitel Ústavu pro kontrolu léčiv odhadoval, že se ročně vrátí nebo vyhodí léky za asi jeden a půl miliardy korun. Dá se říct třeba, kolik v průměru stojí váš vývoj léku a kolik potom z toho objemu vyrobeného takto přijde nazmar?

Filip HRUBÝ, mluvčí, Zentiva

-----  
My do vývoje léků, do vývoje léků investujeme zhruba půl miliardy ročně, nicméně vývoj úplně nového originálního nového léku, to je věc, která trvá mnoho let, někdy až 10 let a ty částky na ten vývoj se pohybují zhruba okolo jedné miliardy dolarů. Takže to je velmi, velmi náročný podnik. Ta částka, kterou zmiňuje pan ředitel Státního ústavu pro kontrolu léčiv, může být bohužel ve skutečnosti i vyšší, protože to jsou pouze oficiální statistiky a z našeho výzkumu vyplynulo, že do lékáren vrací prošlé léky jen menšina, jenom asi čtvrtina lidí. Takže ta částka bohužel těch léků, které takto přijdou nazmar, je pravděpodobně asi i vyšší.

Daniel ZACH, moderátor

-----  
Jak vlastně vybíráte balení jednotlivých léků a jaké jsou například cenové rozdíly u běžně vyráběných přípravků mezi balením o 12 tabletách a 24 tabletách?

Filip HRUBÝ, mluvčí, Zentiva

-----  
Těch 12 a 24 tablet, které jste zmínil, to jsou právě ty standardní, standardní velikosti balení nejenom v České republice, ale obecně, obecně na trhu v Evropské unii. Koneckonců vlastně i legislativa nám

stanoví, že musíme léky prodávat právě v registrovaných baleních a ne po jednom. Ale tady je důležité upozornit, že koncovou cenu léků určuje prodejce, rozhodně ne výrobce.

Daniel ZACH, moderátor

-----

A poslední otázku, které léky nejrychleji podléhají expiraci?

Filip HRUBÝ, mluvčí, Zentiva

-----

Jsou to samozřejmě biologické léky, například oční kapky nebo antibiotika, ale omezenou trvanlivost mají taky volně prodejné léky, například acylpirin. Ten obsahuje kyselinu acetylsalicylovou jako hlavní složku a ta se působením času rozkládá na kyselinu octovou. Takže, když si k tomu léku přivoníte, tak potom cítíte výrazně ocet. Ale jsou jiné, volně prodejné léky, například paralen, které mají molekuly výrazně stabilnější z hlediska času a expirace.

Daniel ZACH, moderátor

-----

Za výrobce léků, společnost Zentiva, odpovídal mluvčí Filip Hrubý. Já vám děkuji a přeji hezkou neděli, pane Hrubý.

Filip HRUBÝ, mluvčí, Zentiva

-----

Děkuji, hezkou neděli.

Daniel ZACH, moderátor

-----

A loučím se i s vámi, milí posluchači regionu. Končí pořad Narovinu věnovaný plýtvání s léky.

Zdroj: [www.newtonmedia.cz](http://www.newtonmedia.cz)